

dr hab. Anna Fabrello
Akademia Muzyczna im. St. Moniuszki
w Gdańsku
a.fabrello@amuz.gda.pl

Gdańsk, 23.02.2024 r.

Recenzja pracy doktorskiej Pana mgra Zhu Jia

Zleceniodawca recenzji

Uniwersytet Muzyczny im. Fryderyka Chopina w Warszawie, zlecenie podjęte na podstawie nowej ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. – decyzja o wyznaczeniu mojej osoby w roli recenzenta rozprawy doktorskiej mgra Zhu Jia – pismo nadesłane przez Przewodniczącego Rady Dyscypliny Naukowej – Prof. dra hab. Pawła Łukaszewskiego.

Ocena przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej, wraz z jej opisem

Praca doktorska pt. „O kontraście i równowadze między muzyką a dramatem w operze – na przykładzie arii tenorowych z oper *Iphigénie en Tauride*, *Die Zauberflöte*, *Lucia di Lamermoor* i *Poemat o Mulan*”, składa się z dzieła artystycznego na nośniku CD oraz opisu pracy doktorskiej w formie papierowej w języku polskim.

Dzieło artystyczne stanowi nagranie audio.

Ocena dzieła artystycznego

Na płycie CD znajdują się następujące utwory:

Ch.W. Gluck, *Iphigénie en Tauride* (Pylades)

1. „Unis dès la plus tendre enfance”
2. „Nur einem Wunsch, nur ein Verlangen”
3. „Ah, mon ami, j’implore ta pitié”
4. „O theurer Freund, um mitleid fleh ich dich”

W.A. Mozart, *Die Zauberflöte* (Tamino)

1. „Dies Bildniss ist bezaubernd schön”
2. „Wie stark ist nicht dein Zauberton”

G. Donizetti, *Lucia di Lamermoor* (Edgar)

1. „Tombe degli avi miei”
2. „Tu che a Dio spiegasti l’ali”

Guan Xia, *Poemat o Mulan* (Liu Shuang)

1. „Śnieg jest tak zimny” – wersja w języku chińskim
2. „Gdybyś była kobietą” – duet z Mulan w języku chińskim

Wykonawcy: Zhu Jia – tenor, Jinjing Wu – sopran, dr Yan Rong – pianistka.

Nagranie zrealizowano w Sali Koncertowej UMFC w dn. 15.05.2022, 20.07.2022, 28.09.2022.

Reżyser dźwięku: dr hab. Ewa Lasocka, prof. UMFC.

Pierwsze utwory przedstawione w dziele artystycznym to arie Pyladesa z opery „Ifigenia w Taurydzie”. Miłym akcentem jest fakt, iż zarejestrowano tu nie tylko arie w oryginalnej wersji językowej, w języku francuskim, ale Doktorant pokusił się także o umieszczenie na płycie tych samych arii Pyladesa w nieco mniej popularnej wersji w języku niemieckim. Zarówno pod kątem muzycznym, jak i wyrazowym Doktorant z dużym wyczuciem prowadzi frazy. Jego szlachetność brzmienia pięknie wpisuje się w narrację kreowanej postaci Pyladesa, który stawia czoła zbliżającej się śmierci (aria „Unis dès la plus tendre enfance”).

Kolejną zarejestrowaną arią Pyladesa jest „Ah, mon ami, j’implore ta pitié”. W podobnym dla Glucka tonie „muzyki w służbie fabule” jawi nam się prawy i szlachetny bohater, Doktorant poprzez piękne *legato* i wysublimowane dźwięki kreuje wzruszającą postać. Te pozornie dwie proste arie mają w sobie duże pokłady emocji, a prosty język muzyczny stanowi dla śpiewaka wyzwanie, aby za pomocą palety barw brzmieniowych ukazać szczerą wypowiedź, co Panu Zhu Jia doskonale udało się zrealizować.

Kolejnymi na płycie są arie Tamina z „Czarodziejskiego fletu”. Doktorant po raz kolejny udowadnia, że jest niezwykle sprawnym śpiewakiem i wszelkie „trudności” napisane przez Mozarta, takie jak skoki interwałowe i długie frazy w wysokiej tessiturze, nie są dla

Doktoranta przeszkodą. Jego pewny, brzmiący głos tenorowy, z łatwością kreuje postać księcia Tamina. Jedynym zastrzeżeniem, jakie nasuwa mi się, to pierwsza fraza arii „Dies Bildniss ist bezaubernd schön”. Zabrakło mi tu tej szlachetności z wykonania arii Pyladesa. Tamino po ujrzeniu portretu Paminy jest zbyt „dosłowny” w wyrażeniu zachwytu, cytując za autorem pracy: „widząc portret Paminy, czuje budzącą się miłość”. Dla mnie ten zachwyt jest zbyt konkretny.

Następne utwory przedstawione na płycie to arie Edgara z opery „Łucja z Lammermoor” G. Donizettiego. „Tombe degli avi miei” to poruszająca aria, ukazująca ból, stratę, cierpienie, a jednocześnie uczucie nienawiści, jest arią wymagającą pod względem muzycznym, jak i dramatycznym. Zarówno w tej arii, jak również w kolejnej „Tu che a Dio spiegasti l’ali”, głos Doktoranta brzmi niezwykle przejmująco, ukazuje on w pełni paletę odcieni dramatyzmu kreowanej postaci. Również pod względem technicznym pan Zhu Jia ukazuje się słuchaczowi jako świadomy artysta.

Dzieło artystyczne wieńczy aria i duet z chińskiej opery Liu Shuanga „Poemat o Mulan”. Ta współczesna opera bardziej wpisuje się w stylistykę musicalową, wykorzystującą elementy tradycyjnych chińskich melodii. Podobnie jak w poprzednich utworach, o zupełnie odmiennej stylistyce, Doktorant urzeka muzykalnością, umiejętnością budowania napięcia i pięknym frazowaniem.

Po zapoznaniu się z dziełem artystycznym stwierdzam, iż umiejętności wokalne i świadomość kreowania postaci scenicznej przez Doktoranta jest na wysokim poziomie. Piękne i szlachetne brzmienie swojego głosu potrafi on wyeksponować poprzez środki wyrazowe i szeroką paletę barw. Pan Zhu Jia w sposób wysublimowany porusza się w świecie opery, prezentując arie tenorowe od Glucka, poprzez Mozarta, Donizettiego, aż po współczesną operę chińską. To co szczególnie uderza w zaprezentowanym materiale muzycznym to przemyślana kreacja każdej z postaci, zarówno pod względem dramatycznym, jak również muzycznym.

Ocena opisu dzieła artystycznego

Opis dzieła artystycznego stanowi obszerna praca składająca się z sześciu rozdziałów. Decydując się na zarejestrowanie arii Ch.W. Glucka, nie sposób nie wspomnieć o reformie tegoż kompozytora, który niewątpliwie wpisał się w karty historii muzyki. Z tego też powodu dużą część pracy stanowi opis reform Glucka i ich egzemplifikacja. Doktorant, opierając się na tezie, iż „muzyka w operze musi być podporządkowana dramatowi”, analizuje dzieła opisywanych kompozytorów pod kątem różnic i podobieństw oraz zmian, jakie następowały.

Przedstawione dzieło artystyczne zawiera arie z czterech zróżnicowanych oper. W rozdziale drugim znajduje się więc opis libretta oraz analiza muzyczno-dramatyczna omawianych arii. W podrozdziale „Muzyczne kontrasty” ciekawym jest zestawienie twórczości Glucka z Mozartem. Doktorant przybliży zależności między elementami kompozycji tychże kompozytorów. Dzieli na czynniki takie, jak: melodia, harmonia, rytm, dynamika, omawiając cechy wspólne. Dużą uwagę kieruje w stronę akompaniamentu obu oper, wymienia ich cechy charakterystyczne. Opis ten jest ciekawy, gdyż odnosi się także do czasów sprzed reformy Glucka. Mamy zatem obraz płynnego przejścia w dziejach historii muzyki pod względem stylistyki na przestrzeni dziejów.

Rozdział trzeci poświęcony jest operze „Lucia di Lammermoor” Donizettiego. Autor podkreśla, jak wielki wpływ miała twórczość G. Donizettiego na kompozytorów takich, jak Puccini, Wagner czy Verdi. Nie tylko nowatorskie elementy muzyczne były przyczynkiem do rozwoju opery, ale złożone studium psychologiczne postaci, jakie zastosował Donizetti, miało niewątpliwie wpływ na wielowymiarowość jego bohaterów.

Rozdział czwarty, zatytułowany „Dziedzictwo tradycji i innowacyjność elementów muzycznych i dramatycznych we współczesnej operze chińskiej *Poemat o Mulan*”, jest najbardziej obszernym opisem. Autor przybliży początki opery chińskiej, wskazuje dzieło, które uchodzi za pierwszą operę chińską oraz wymienia cechy charakterystyczne szeroko pojętego teatru muzycznego w Chinach. W rozdziale tym znajduje się opis cech muzyczno-dramatycznych „Poematu o Mulan”. Doktorant w dużej mierze odnosi się do relacji między protagonistami, poprzez szczegółową analizę dialogów i podkreślenia wewnętrznego konfliktu dramatycznego w muzyce.

Poza opisem formy dzieła, jakim jest opera chińska, Autor przybliży organizację i zwyczaje wystawiania spektakli operowych w Chinach. Dzięki widocznej orkiestrze, widz ma wrażenie, że aktorzy-śpiewacy wtapiają się w spójną fabułę, stanowiąc jedną grupę postaci biorących udział w spektaklu. Biorąc pod uwagę, iż ważnym czynnikiem jest wykorzystanie instrumentów ludowych w obsadzie orkiestry, zabieg ten jest zapewne wyróżniającym operę chińską od innych.

W rozdziale piątym znajduje się szczegółowy opis ekspresji słowa i muzycznych konfiguracji zastosowanych przez kompozytorów omawianych w pracy. Doktorant w poetycki sposób opisuje zabiegi muzyczne: „Kaźda płynąca fraza jest niczym cicha i szeroka rzeka, ale pod taflą spokojnej wody kryje się ogromna moc” – w taki oto sposób opisana została jedna z fraz wyśpiewanych w arii Pyladesa przez Doktoranta. Na uwagę zasługuje fakt, iż Pan Zhu Jia zarejestrował dwie wersje językowe arii Pyladesa, w języku francuskim i niemieckim.

W rozdziale tym opisuje on wyzwania i trudności, jakie stanowi dla śpiewaka wykonawstwo w tych dwóch konkretnych językach. Autor zwraca również uwagę, jak istotny wpływ na stronę emocjonalną muzycznej wypowiedzi ma dobór języka. Doktorant zamieszczając dwie wersje językowe arii Pyladesa, chciał tym samym zaprezentować możliwości wykorzystania barw dźwiękowych.

Ostatni rozdział jest niejako usystematyzowaniem dzisiejszej opery chińskiej z perspektywy muzyki i dramatu. Autor zwraca uwagę na ciągły rozwój tego gatunku i możliwości szerzenia „idei wielokulturowości” we współczesnym świecie.

Opis dzieła jest napisany poprawnie, czytelnie i starannie. Niekiedy zdarzają się drobne literówki, jak chociażby w tytułach podanych arii („Tombe deglavi miei”, zamiast „Tombe degli avi miei”), czasami brakuje akcentów w tytułach utworów w języku francuskim. Autor niekiedy powtarza bardzo podobne zdanie w obrębie jednego rozdziału, tym samym mamy zdublowane informacje (przykł. w *Zakończeniu* pierwszy i drugi akapit).

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dziełem artystycznym i jego opisem, stwierdzam, że mgr Zhu Jia jest artystą wszechstronnym. Doktorant w swojej pracy udowadnia, jak ważnym aspektem jest nierozzerwalna więź między muzyką a dramatem. Na podstawie wybranych arii, w różnej przestrzeni czasowej przedstawia czynniki mające wpływ na poszczególnych kompozytorów i czasy, w których tworzyli. Zaprezentowane dzieło artystyczne stanowi o wysokim poziomie pana Zhu Jia. Porusza się on doskonale zarówno w różnych epokach i stylach, a to, co wyróżnia wykonanie Doktoranta to świadomy i sugestywny przekaz, poparty wiedzą i wnikliwymi poszukiwaniami.

Pan mgr Zhu Jia wykazał się szeroką wiedzą teoretyczną i praktyczną. Zarówno dzieło artystyczne, jak i jego opis stanowią oryginalne i wyczerpujące ujęcie tematu.

Przedstawiona przez Pana mgra Zhu Jia praca doktorska pt. „O kontraście i równowadze między muzyką a dramatem w operze – na przykładzie arii tenorowych z oper *Iphigenie en Tauride*, *Die Zauberflöte*, *Lucia di Lammermoor* i *Poemat o Mulan*” spełnia warunki ustawy.

Pracę doktorską Pana mgra Zhu Jia przyjmuję.

dr hab. Anna Fabrello